

УДК 248.154 : 141.7 (045)

ЩУК НАТАЛІЯ,*кандидат філософських наук, доцент,
Національний медичний університет ім. О. О. Богомольця, м. Київ***ЩУК СЕРГІЙ,***кандидат філософських наук, доцент,
Національний авіаційний університет, м. Київ*

ПОНЯТТЯ КОМУНІКАЦІЇ: МНОЖИННІСТЬ КОНОТАЦІЙ

У статті розглянуто наукові, філософські та теологічні конотації поняття "комунікація" в їхній кореляції зі спорідненими поняттями. Окреслені найбільш поширені підходи до розуміння комунікації та на їхній основі - атрибути цього феномену. Обґрунтовуються інформаційна й репрезентативна функції комунікації. Показано, що екзистенційний та трансцендентний виміри комунікаційної взаємодії виражаються через поняття "діалог", "взаємини", "відносини", "спілкування", "інтерсуб'єктивність", "перихорезис".

Ключові слова: комунікація; конотація; койнонія; спілкування; діалог; відносини; взаємини; інтерсуб'єктивність перихорезис.

Постановка проблеми. Пришвидшення темпів формування інформаційного суспільства зумовлює зростання уваги до феномену комунікації. У сучасній філософській, лінгвофілософській, релігієзнавчій літературі дослідженню комунікації приділяється значна увага. Завдяки зусиллям представників різних галузей філософського знання на сьогодні вивченими є багато аспектів комунікації, з'ясовано чимало моментів, що дають можливість зрозуміти закономірності формування комунікативного простору сучасного суспільства. Останнім часом чи не найбільше досліджується комунікаційний потенціал новітніх технологій, зокрема, Інтернету. Разом із тим, названим терміном позначають і міжособистісну взаємодію, і навіть у деяких випадках внутрішнє мовлення, діалог людини з собою. Лавиноподібне застосування терміна "комунікація" до досить широкого кола феноменів потребує чіткого усвідомлення контекстів його вживання, що й обумовлює актуальність нашої статті.

Аналіз досліджень і публікацій з проблеми. Системне дослідження цього феномену пов'язане із сучасною комунікативною філософією К.-О. Апеля, Д. Бюллера, В. Кульмана, М. Ріделя, Ю. Габермаса. У її межах відбулося звернення до проблеми повсякденної комунікації з урахуванням теоретично узагальнених здобутків аналітичної філософії, феноменології, герменевтики, прагматичної філософії. Соціологічний підхід до феномену комунікації здійснений К. Леві-Строссом, Дж. Мідом, Т. Парсонсом, Р. Рорті, А. Шюцом; інтерсуб'єктивні аспекти комунікації висвітлені Е. Гуссерлем, М. Гайдеґгером, екзистенціальні - О.-Ф. Больновим, М. Дюфренном, М. Мерло-Понті, М. де Унамуно. Релігійно-філософський дискурс проблеми представлений у працях фундаторів "філософії діалогу", релігійних мислителів М. Бубера [2], Ф. Ебнера, Г. Марселя, Ф. Розенцвейга, О. Розенштока-Хюссі, Е. Левінаса, а також сучасних представників християнської теології: Д. Стані-

лоае, О. Шмемана, І. Зізіуласа [3], І. Поповича, Х. Ян-нараса, Г. Мадзарідіса, Ю. Тішнера, Ю. Чорноморця, О. Філоненка та інших.

Метою статті є визначення меж конотаційного поля поняття "комунікація" у його зв'язку зі спорідненими поняттями.

Виклад основного матеріалу. Поняття комунікації затвердилося в науковій думці не так давно, у середині ХХ століття. Саме слово "комунікація" (communication) має індоєвропейське походження (від лат. communico - повідомлення, зв'язок, спілкування). Під комунікацією розуміють тип взаємодії між людьми, який передбачає інформаційний обмін, своєрідну "інформаційну кооперацію" [7, с. 85] у різноманітних процесах спілкування. Або ж "спілкування особистостей за допомогою мовних і паралінгвальних (немовних) засобів з метою передавання інформації" [1, с. 220], коли в якості інформації виступають будь-які об'єктивні відомості про навколишній світ, людей, події, утілені в повідомленні. Зазвичай цим словом позначають інформаційну компоненту спілкування на противагу його інтерактивній (взаємодія та вплив суб'єктів спілкування) та перцептивній (сприйняття органами чуття) компоненті. Розгляд комунікації як передавання інформації передбачає дослідження її складових: джерел інформації, повідомлень, одержувача інформації, каналу передачі та шуму. У межах цієї методології комунікація описується процесуально, як передання та прийняття інформації від одного до іншого джерела, та змістовно, з позицій актуального (висловленого) та потенційного (того, що висловлено не було). Така парадигма комунікації охоплює досить широке коло явищ: від міжособистісної до надособистісної взаємодії. Мається на увазі організована спільна діяльність людей, функціонування й розвиток усіх соціальних систем через передачу колективного досвіду, зв'язок поколінь, трансляцію культурних зразків.

Утім, виокремлення інформаційної складової комунікації має цілком умовний характер, адже процес передавання інформації не розглядається ізольовано від людей - партнерів комунікативної дії. Він трансформується у так би мовити *суб'єктний підхід* до феномену комунікації. У цьому разі основним призначенням комунікації вважається координація спільної діяльності людей. У результаті здійснюється обмін почуттями, настроями, поглядами тощо, які можуть впливати не лише на принципи подачі інформації, але й на її зміст. Одряду зауважимо, що слово "обмін" тут ужито метафорично, оскільки насправді комунікація між людьми ґрунтується на засадах взаємного емоційного й інтелектуального збагачення. Тому, як слушно зауважує із цього приводу В. Кашкін, "більш правильно (за внутрішньою формою латинського слова) було б говорити про те, що ми хочемо поділитись думками, розділити з кимось свої почуття і т. ін. (порівняйте англійські *exchange* - обмінюватись, мінятись і *share* - обмінюватись, ділитись)" [5, с. 7]. Це дозволяє позначити однойменним терміном досить широке коло явищ. Так, на думку Ф. Бацевича, коректно виокремлювати інтраперсональну, внутрішню комунікацію (комунікант спілкується сам із собою); міжособистісну комунікацію (спілюються двоє); комунікацію в межах малої мовної групи (3-5 комунікантів); публічну комунікацію (20-30 і більше комунікантів); масову комунікацію (1000 і більше учасників) [1, с. 35]. А також у випадку комунікативної взаємодії між представниками різних етносів, народів, рас і навіть різних культурних парадигм - міжнародну та міжкультурну комунікацію.

Подальша дескрипція типів комунікативної взаємодії, наявна в лінгвофілософській літературі, лише доводить недостатність суб'єкт-інформаційного підходу до цього феномену. Завдяки їй виявляються прагматичні, етичні, темпоральні, інструментальні тощо чинники взаємодії суб'єктів у процесі інформаційного обміну. Так, за участю чи неучастю мови (мовного коду) у комунікації, можна говорити про вербальну (словесну, від лат. *verbum* - слово) або невербальну комунікацію. За формою реалізації засобів мовного коду виділяють безпосередню, усну комунікацію; більш формалізовану, інколи розірвану в часі й просторі письмову комунікацію; уніфіковану й більш статичну друковану комунікацію. За темою йдеться про політичну, наукову, побутову, релігійну, філософську, навчально-педагогічну, виховну та інші різновиди комунікації. За метою розрізняють ділову (таку, що переслідує конкретну предметну або інформаційну мету); розважальну (спрямовану на довільне проведення часу в спілкуванні) типи комунікацій. За мірою офіційності виділяють офіційну комунікацію (відбувається у формальних комунікативних ситуаціях: начальник - підлеглий, колега - колега, покупець - продавець тощо); неофіційну комунікацію (відбувається у неформальних комунікативних ситуаціях, без необхідності обов'язкового підтримання статусних норм) наприклад, у випадку спілкування друзів, знайомих тощо. За мірою контрольованості говорять про формальну комунікацію (відбувається в офіційних ситуаціях, які контролюються та регламентуються (наприклад, перемовини); неформальну комунікацію (відбувається в ситуаціях з невимушеністю розмови (бесіда друзів). За соціальними чинниками вирізняють персонально зорієнтовану (скеровану на встановлення особистісних стосунків, передусім дружніх, товариських) і соціально зорієнтовану (скеровану на встановлення

статусних, рольових, ієрархічних тощо відносин) типи комунікацій. За формою диференціюють - закриту комунікацію (спілкування, за якого зміст розмови вторинний, а первинним є сам процес спілкування, його форма й правила (світська комунікація, розмови на загальні теми)), відкриту комунікацію (порушуються будь-які теми, висловлюється власна точка зору, наприклад, ділова розмова, розмова друзів, закоханих) та змішану комунікацію (має в собі елементи обох типів комунікації: викладач - студент, лікар - пацієнт тощо). За свободою вибору партнера - ініціативну комунікацію (співрозмовники мають змогу обирати своїх партнерів по комунікації, уникати взаємодії з неприємними людьми) і вимушену комунікацію (людина вступає у взаємодію незалежно від своїх бажань). За тривалістю комунікацію поділяють на постійну (переважає в сталих колективах і сім'ях), періодичну (у випадку кількарізних зустрічей, наприклад, із лікарем), короткотривалу (у разі спілкування із супутниками в транспорті, у черзі) та довготривалу (з друзями). За скерованістю стосовно адресанта, адресата та об'єкта комунікації можна говорити про активну гетерокомунікацію (мовець і адресат є одночасно суб'єктом щодо себе і суб'єктом щодо іншого та об'єктом щодо себе та об'єктом щодо іншого; це звичайна діалогова система) та аутокомунікацію, або інтра-суб'єктивну квазікомунікацію (суб'єкт одночасно є адресантом і адресатом (внутрішній діалог), тобто є об'єктом щодо себе безпосередньо).

Загалом сучасний науковий та особливо філософський дискурс фактично апелює до безмежності комунікативного поля в сучасному світі. Як справедливо зауважує А. В. Назарчук, філософська інтерпретація комунікації не редукується до проблеми обміну інформаційними повідомленнями та мовленнєвого спілкування. Цим терміном позначаються такі явища: курсування ресурсів усередині підсистем суспільства (Т. Парсонс); економічні обміни (Ж. Бодрійяр); трансляція міфів (К. Леві-Стросс, Р. Барт); обмін поглядами у вуличній сцені (Е. Гідденс); діалог між двома (М. Бубер); пам'ятники й тексти культури (Ю. Лотман) [6, с. 158]. Стисло підсумуємо, словом "комунікація" позначаються процеси людської взаємодії, складності і багатогранності яких не дозволяє чітко окреслити меж його застосування. Утім, чи не наочніше неможливість його термінологічної універсалізації прояснюється через звернення до споріднених феноменів, що позначаються термінами "діалог" і "спілкування".

Явно це виявляється в слов'янських мовах, де одночасно з адаптованим до романо-германських груп мов терміном "communication" застосовуються слова-синоніми "спілкування" (укр.), "зносіны" (білоруськ.), "rogozumiewanie się" (польськ.), "общение" (рос.). Наприклад, в українській мові найбільш часто вживаним синонімом слова "комунікація" є спілкування. однойменні ж поняття мають дещо різні змістовні відтінки. Етимологія слова "спілкування" фіксує його спорідненість із такими термінами як: "спілка", "спільний", "спів", "з", тобто, бути з кимось. Звідси, "спілка" = "спілкуватися" [9]. Звичайно, виникає питання, яке потребує окремого висвітлення: потреба в спілкуванні передуює спільності людей, чи, навпаки, потреба в спільності детермінує необхідність спілкування? Поки ж констатуємо факт: в історії філософії є прибічники як першого, так і другого підходів. Прикладом першого є християнський концепт койнонії - спілкування людей з Богом та один з одним через Бога, спрямованої до мети - поновлення втраче-

ної повноти цього спілкування. Койнонія як буття Трійці задає парадигму не лише боголюдського, але й міжособистісного та спільнотного спілкування [4, с. 17]. Друга парадигма ґрунтується на тлумаченні спілкування як потреби, підпорядкованій іншій, більш значущій меті, що докладно й системно розроблена в межах матеріалістичної традиції. Ідеться про інструментальне підпорядкування спілкування сумісній трудовій діяльності людини, прогресу, гармонізації суспільних відносин тощо. У всякому разі основою спілкування є спільний інтерес. Тобто, маючи своєю складовою інформаційну компоненту, спілкування не вичерпується тільки нею, передбачаючи не лише інформаційний, але й емоційний обмін між людьми, не тільки результат, але й контекстуальність і процес. Феноменально, на буденному та теоретичному рівнях, воно розглядається в єдності з діяльністю та відносинами. Це справедливо, адже в інформаційному суспільстві повсюдно діяльність - суть спілкування. Це фіксується й у лінгвофілософії. Зокрема, в українській мові синонімами слова "спілкування", окрім терміна "комунікація", можуть бути такі: "мати справу", "контактуватися", "мати контакт", "мати взаємні стосунки", "взаємний зв'язок", "зносини", "порозуміння" [9]. Російський синонімічний ряд до слова "коммуникация": "иметь дело", "контактировать", "общение", "связь", "сообщение" [8]. У такий спосіб, говорячи про спілкування, наголошують на процесах взаємодії, причому не тільки в її короткостроковій, але й у довгостроковій перспективі. Наведемо приклад уже згаданої нами парадигми койнонії (кінонії), що має як історичну перспективу - спів-буття (спів-причастя) християнської общини в Бозі, так і есхатологічну перспективу - поновлення втраченої повноти спілкування Творця і творіння. Звичайно, у такому випадку очевидно стає обмеженість і діяльнісного підходу. Слід говорити про більш глибокий рівень взаємодії - взаємини, підкреслюючи необмежену глибину цих відносин у всій їх різноманітності: взаємини між іпостасями Трійці; взаємини Бога й людини; взаємини людей один з одним через Бога.

Щодо кореляції понять "комунікація" з поняттям "діалог", то, хоча ці слова повсюдно застосовуються як синоніми, зрозуміло, що не кожна комунікація є діалогом і, навпаки, не кожний діалог підпорядкований комунікативній складовій. Слід відмітити, що діалогічна форма спілкування пов'язана з двоспрямованістю, взаємністю комунікації. Власне, слово "діалог" перекладається з грецької мови як "бесіда двох", або ж "мовлення через", що фіксує наявність, принаймні (але не обов'язково) двох співбесідників, що перебувають у безпосередньому зв'язку. Під діалогом мають на увазі таку "інформативну та екзистенційну взаємодію комунікантів, за допомогою якої відбувається розуміння" [1, с. 217]. На відміну від класичної лінійної комунікативної схеми, у діалозі передбачаються рівність сторін і здатність поступитися частиною своєї свободи та самостійності іншому. Тут на перше місце виводиться не лише відповідь, але й відповідальність перед співбесідником за результат комунікативної взаємодії. Діалогічність характеризується особливим відношенням безпосередньої присутності іншого та переживання теперішнього, що позначається як зв'язок і "взаємопроникнення" один в одного. Тобто порівняно з комунікацією в діалозі здебільшого репрезентований не інформаційний, а особистісний, екзистенційний вимір людського буття. Порівняно з інформативним призначенням комунікативного акту, у діалозі "розгортаються" взає-

мини й ситуації, навантажені масою сенсів і конотацій: онтологічних, екзистенційних, етичних.

Найбільш наочно діалогічна парадигма взаємодії представлена в релігійній філософії. Про унікальність діалогу людини з Богом, а звідси - про багатство одностороннього відношення людини до світу загалом, одночасно заговорили релігійні мислителі М. Бубер, Ф. Ебнер, Г. Марсель, Ф. Розенквейг, О. Розеншток-Хюссі, а пізніше Е. Левінас, І. Зізіулас та інші. Ця віха відкриття діалогу пов'язана із з'ясуванням тієї обставини, що вся письмова культура поставала як безособове повідомлення всім і нікому. Звертання на "Ти", втягування в комунікацію повністю змінює стан речей. Заслуга цього відкриття, відкриття комунікативного відношення "Я - Ти", на відміну від комунікативного "Я - Воно", належить М. Буберу. Як висловився з цього приводу сам М. Бубер: "Якщо я з'являюся людині як своєму Ти й кажу їй основне слово Я-Ти, вона не річ серед речей і не складається з речей. Ця людина не Він чи Вона, вона не обмежена іншими Він і Вона... Але вона є Ти, що не має сусідства й поєднаних ланок, і вона заповнює увесь піднебесний простір. Це не означає, що, крім неї, нічого іншого не існує: але все інше живе в її світі" [2, с. 28]. Відтак діалог - це не проста відтворена комунікація двох, а особливе відношення безпосередньої присутності Іншого, зв'язок і "взаємопроникнення" Я та Іншого один в одного.

Варто припустити, що модель ідеальної комунікації М. Бубера суттєво наближається до парадигм, які у філософії отримали назву інтерсуб'єктивності, а в богослов'ї - перихорезису (грецьк. *περιχώρησις*). Хоча інтерсуб'єктивність має відношення до міжособистісного, а перихорезис - міжіпостасного спілкування, і в першому і в другому випадках спостерігаємо примат онтологічної цінності суб'єктної взаємодії порівняно з монологічністю. Інтерсуб'єктивний дискурс заперечує монологічність і, так би мовити, монадологічність людської особистості й, навпаки, стверджує конституювання власної самосвідомості через зустріч з Іншим. За таких умов суб'єктивність у всій складності відношення до конституюваного нею світу теж виступає результатом спів-буття з іншими людьми. Такі самі мотиви звучать у православної ідеї перихорезису. Перихорезис - взаємопроникнення іпостасей Божественної Трійці, коли Вона, що водночас є нероздільною Одинцею, перебуває у взаємній єдності любові, а кожна з Осіб Трійці віддає Себе іншим Іпостасям, залишаючись при цьому повністю відкритою для їхньої відповіді. Транспонуючи цю божественну логіку в мінор, згадаймо концепцію особистісності, запропоновану митр. І. Зізіуласом. Під особистісністю (personhood) богослов має на увазі атрибутивну якість людської особистості, яка не дозволяє мислити людську істоту як монаду - ізольовану та самодостатню субстанцію, що не потребує Іншого для власного буття [3]. Навпаки, особистісність як атрибут особистості робить неможливою "схоплення" природи людини поза межами людських взаємин. Особистісність означає "відкритість буттю" і навіть так званий "ekstasis буття", тобто його рух до спілкування; стає "запобіжником" недостатності одиничного буття та замкненої самості окремої людини на противагу буттю кафолічної особистості.

Наступна важлива особливість діалогу, порівняно з комунікацією - підмічена М. Бубером думка про неможливість ототожнення діалогу й того, що, послуговуючись сучасною термінологією, можна було б назвати прагма-

тичною комунікацією. Зокрема, як уважає філософ, діалог не обов'язково вимагає слів; може бути, і часто буває, безмовним (німим). Говоріння й ділове спілкування можуть навіть зруйнувати можливість діалогу через зміну дискурсу з "Я-Ти" на "Я-Воно" спілкування. Натомість справжній діалог досягає граничної глибини та має охоплювати все єство людини. Він задає параметри істинності буття у світі; виступає критерієм його осмислення; своєрідного поділу на царину діалогічних та недіалогічних відносин. Зрозуміло, що людинотворча, аксіологічна цінність визнається тільки за першим.

Означений підхід до спілкування наближає нас до феноменологічної методології, спроможної, принаймні, прояснити проблему через такі феномени як "очікування", "поклик", "дар", "радість" "віддяка". Зокрема, найважливішими атрибутами, що характеризують діалогічне буття, за М. Бубером, стали "очікування" та "поклик" (виділено нами. - *Авт.*). Буберівські "Я" і "Ти" не просто співіснують, вони живуть передчуттям співприсутності; страждають поза діалогом. Цей стан буття й називається очікуванням. Діалог виникає там, де виникає очікування, жага поєднання, суголосності з буттям Іншого. Перш ніж виникає очікування "Я", буття "Ти" наповнюється покликом, ніби передчуваючи майбутню зустріч. Прагнення до Іншого є фундаментальною властивістю буття людини. Моя зустріч із ближніми є подією, яку не можна повною мірою ні передбачити, ні спрогнозувати. Ми з Ближнім не є частинами якогось цілого, але при зустрічі ми намагаємося передбачити та очікувати взаємність. Так утворюється одвічна єдність, у світлі якої я стаю я, а ти - ти, а разом я і ти трансформуються в "Ми". Разом із цим, у "Ми" вилучається можливість і абсолютизації Я як субстанції, і протиставлення Я й Ти; Я тут сприймається як полюс, як нерозривна частина цілого.

Висновки

Таким чином, існуюча серед науковців конвенція з приводу застосування терміна "комунікація" має низку пересторог, пов'язаних із феноменальною складністю процесів людської взаємодії. Наявні в окремих науках та комунікативній філософії спроби актуалізувати не тільки інформаційні й коопераційні, але й екзистенційні конотації цього поняття, призводять до очевидного "розмивання" його змісту та обсягу. На наш погляд, призна-

ченням комунікації є виконання інформаційної й репрезентативної функцій щодо єдності комунікантів. Досліджуючи особистісні конотації комунікаційної взаємодії, зауважимо, що більш доцільно говорити про діалог, взаємини, спілкування. Саме через ці поняття окреслюються параметри істинності буття людини у світі, її аксіологічні засади, поділ на відносини діалогічної та монологічної взаємодії. Заперечення монологічності і, так би мовити, монадологічності людської особистості та конституційна роль взаємин щодо людської особистості транслюються за допомогою поняття "інтерсуб'єктивність". Особливо слід відмітити теологічний дискурс, що не вичерпується традиційним для комунікативної філософії тезаурусом, а збагачує його поняттями койнонії та перихорезису.

ЛІТЕРАТУРА

1. Бацевич Ф. С. Філософія мови: Історія лінгвофілософських учень / Ф. С. Бацевич. - К. : ВЦ "Академія", 2008. - 240 с.
2. Бубер М. Я и Ты / М. Бубер // Два образа веры. - М. : "Издательство АСТ", 1999. - С. 24-122.
3. Зизиулас И. Бытие как общение. Исследование о личности и Церкви [Электронный ресурс] / И. Зизиулас. - Режим доступа : <http://predanie.ru/ioann-ziziuas-mitropolit/book/121626-bytie-kak-obschenie/>
4. Іщук Н. В. Обриси християнського розуміння феномену спілкування / Н. В. Іщук // Схід. - 2015. - № 6 (138). - С. 16-19. DOI: 10.21847/1728-9343.2015.6(138).54637
5. Кашкин В. Б. Основы теории коммуникации: краткий курс / В. Б. Кашкин. - 3-е изд. - М. : Слово / SLOVO, 2000. - 262 с.
6. Назарчук А. В. Идея коммуникации и новые философские понятия XX века / А. В. Назарчук // Вопросы философии. - 2011. - № 5. - С. 157-165.
7. Рац М. Книга в "информационном обществе": о чем речь? Взгляд методолога / М. Рац // Общество и книга: от Гутенберга до Интернета. - М. : Традиция, 2000. - С. 82-94.
8. Словарь русских синонимов [Электронный ресурс]. - Режим доступа : <http://jeck.ru/tools/SynonymsDictionary/%D0%BA%D0%BE%D0%BC%D0%BC%D1%83%D0%BD%D0%B8%D0%BA%D0%B0%D1%86%D0%B8%D1%8F>
9. Словник синонімів української мови [Електронний ресурс]. - Режим доступа : https://uk.worldwidedictionary.org/%D0%BA%D0%BE%D0%BC%D1%83%D0%BD%D1%96%D0%BA%D0%B0%D1%86%D1%96%D1%8F#Словник_синонімів

Ищук Наталия,

кандидат философских наук, доцент,

Национальный медицинский университет им. А. А. Богомольца, г. Киев

Ищук Сергей,

кандидат философских наук, доцент,

Национальный авиационный университет, г. Киев

ПОНЯТИЕ КОММУНИКАЦИИ: МНОЖЕСТВЕННОСТЬ КОННОТАЦИЙ

В статье рассмотрены научные, философские и теологические коннотации понятия "коммуникация" в их корреляции с родственными понятиями. Обозначены наиболее распространенные подходы к пониманию коммуникации и на их основе - атрибуты этого феномена. Обосновываются информационная и репрезентативная функции коммуникации. Показано, что экзистенциальное и трансцендентное измерения коммуникативного взаимодействия выражаются через понятие "диалог", "взаимоотношения", "отношения", "общение", "интерсубъективность", "перихорезис".

Ключевые слова: коммуникация; койнония; коннотация; общение; диалог; отношения; взаимоотношения; интерсубъективность; перихорезис.

Ishchuk Nataliia,

*Candidate of Philosophical Sciences, Associate Professor,
A.A. Bogomolets National Medical University, Kyiv*

Ishchuk Serhii,

*Candidate of Philosophical Sciences, Associate Professor,
National Aviation University, Kyiv*

THE CONCEPT OF COMMUNICATION: PLURALITY OF CONNOTATIONS

The existing among scientists convention in terms of rather free use of the term "communication" has a number of warnings. They are connected with a great difficulty and diversity of human interaction processes. This article deals with the consideration of scientific, philosophical and theological connotations of the concept "communication". Some basic attributes of this phenomenon and the assignment of communication to perform mainly its information and representative functions with respect to its participants have been considered. The existing attempts to bring up to date not only informational, but also existential contexts of this phenomenon in the scientific discourse and communicative philosophy determine the necessity of relative concepts consideration: dialogue, interrelations, communication. The starting point of communication is a common interest. Having an information component as basic, communication cannot be reduced to it only. It is supposed to have an emotional exchange between people, to have not only the result, but also a process and contextuality. Any intercourse is exceptionally considered in a unity with activity and relationships. Concerning the correlation of the concepts "communication" and "dialogue", it is worth mentioning that although these words are quite often used as synonyms, it is evident that not every communication is a dialogue, and accordingly, not every dialogue is under the dominant of communication. In a dialogue with another man mostly the subjective being is brought into the foreground. Dialogicity is characterized by a special relation of Other presence, development of interrelations, enriched with a lot of meanings: ontological, existential, and ethical. The denial of monologicality and also so-called manadologicality of a human personality, which constitutes the role of interrelations for the human personality's being, is mostly cleared up through the concept of intersubjectivity. Under such conditions subjectivity in all complexity of relations to its constituting world, also appears as the result of co-being with other people. The theological synonym of the concept "intersubjectivity" is the concept of "perichoresis", which is usually used in the same context, but exclusively in relation to a transcendental being - interpenetration of the hypostases of the Divine Trinity.

Keywords: *communication; connotation; kinonia; intercourse; dialog; interrelations; intersubjectivity; perichoresis.*

REFERENCES

1. Batsevych, F.S. (2008), Philosophy of Language, History linguophilosophical student, *Academy Publishing*, Kyiv, 240 p. (ukr).
2. Buber, M. (1999), I and You, in: *Two insulting faith* [translat.], Publishing AST, Moscow, pp. 24-122 (rus).
3. Zyzyulas, I. Genesis as communication. Essays about personality and the Church, available at: <http://predanie.ru/ioann-ziziluas-mitropolit/book/121626-bytie-kak-obschenie/>
4. Ishchuk, N. (2015), Outlines of Christian Understanding of Communication Phenomenon, *Skhid*, № 6 (138), 16-19 (ukr). DOI: 10.21847/1728-9343.2015.6(138).54637
5. Kashkin, V.B. (2000), Fundamentals of theory kommunikaczii, *SLOVO*, Moscow, 262 p. (rus).
6. Nazarchuk, A.V. (2011), The idea of communication and the new philosophical concepts of the Twentieth Century, *Voprosy filosofii*, № 5, pp. 157-165 (rus).
7. Rats, M. (2000), Book in «is information society»: Speech about something? Look methodologist, in: *Society and the book: from Gutenberg to the Internet*, Tradition Publishing, Moscow, pp. 82-94 (rus).
8. Russians synonyms dictionary, available at: <http://jeck.ru/tools/SynonymsDictionary/%D0%BA%D0%BE%D0%BC%D0%BC%D1%83%D0%BD%D0%B8%D0%BA%D0%B0%D1%86%D0%B8%D1%8F>
9. Synonym dictionary Ukrainian, available at: https://uk.worldwidedictionary.org/%D0%BA%D0%BE%D0%BC%D1%83%D0%BD%D1%96%D0%BA%D0%B0%D1%86%D1%96%D1%8F#Словник_синонімів

© *Іщук Наталія, Іщук Сергій*
Надійшла до редакції 15.02.2017